

Mottagare
Regionstyrelsen

Önskemål om synpunkter i Trafikverkets arbete med inriktningsunderlag för planperioden 2026-2037

Förslag till beslut

- Synpunkter överlämnas till Trafikverket enligt bifogat förslag till yttrande.

Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Regeringen har gett Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag inför kommande transportinfrastrukturplanering. Regionerna har bjudits in att lämna inspel till Trafikverket senast den 30 oktober 2023. Region Gotland har fått dispens och kan därmed lämna sitt inspel den 31 oktober. Region Gotland lämnar även ett gemensamt inspel tillsammans med övriga regioner inom ramen för det transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits.

Trafikverket ska redovisa uppdraget för regeringen den 15 januari 2024 och därefter kommer det att remitteras fram till den 15 april 2024. Syftet med inriktningsunderlaget är att regeringen ska ges ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar och inriktning för åtgärder i transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037.

Utgångspunkten för genomförande av uppdraget är att den statliga transportinfrastrukturen i hela landet ska utvecklas och förvaltas så att de transportpolitiska målen och klimatmålen nås. Ett trafikslagsövergripande förhållningssätt, fyrstegsprincipen, samt de av riksdagen fastställda transportpolitiska principerna,

ska vara vägledande i genomförandet.

Den ekonomiska planeringsramen för planperioden 2026-2037 är densamma som nu gällande, 799 miljarder kronor. Analysen ska även göras för fyra alternativa ramnivåer om +/- 10 respektive +/- 20 procent. Regeringen bedömer att infrastrukturplaneringen behöver utvecklas särskilt med avseende på luftfarten och sjöfarten.

Transportinfrastrukturplanering är långsiktig och förslaget till yttrande överensstämmer väl med vad Region Gotland har lyft i tidigare sammanhang. Förslaget till yttrande tar särskilt upp färje- och flygtrafikens betydelse, det gotländska vägnätet, reservhamn för färjetrafiken, behovet av högre anslag till länsplanerna och samarbetet inom En Bättre Sits.

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 15 juni att ge Trafikverket i uppdrag att ta fram ett inriktningsunderlag inför kommande transportinfrastrukturplanering. I enlighet med direktivet ska Trafikverket vid genomförande av uppdraget föra dialog med samt hämta in synpunkter från regionerna. Regionerna har därför bjudits in att lämna inspel till Trafikverket senast den 30 oktober 2023. Region Gotland har fått dispens och kan lämna sitt inspel den 31 oktober. Regionerna involveras även på tjänstepersonsnivå via Kommunikationsexperterna (Kompex), som är ett nationellt nätverk för de tjänstepersoner i regionerna som arbetar med länsplan för regional transportinfrastruktur. Region Gotland lämnar även ett gemensamt inspel tillsammans med övriga regioner inom ramen för det transportpolitiska samarbetet En Bättre Sits.

Trafikverket ska redovisa sitt uppdrag för regeringen den 15 januari 2024. Inriktningsunderlaget kommer samtidigt att remitteras till berörda remissinstanser fram till den 15 april 2024.

Trafikverket ska efter redovisningen den 15 januari vid behov genomföra kompletterande analyser till och med den 30 november 2024.

Underlaget ska användas som grund till infrastrukturpropositionen, med förslag till ekonomiska ramar för åtgärder i transportinfrastrukturen för den kommande planperioden. Efter riksdagsbeslut om ekonomiska ramar kommer Trafikverket att få i uppdrag att ta fram ett förslag till ny nationell plan och parallellt med detta erbjuder regionerna att ta fram förslag till nya länsplaner. Tidplanen är ännu inte fastställd men Trafikverket arbetar utifrån scenariot att planerna ska tas fram under första halvåret 2025.

Den nationella planen innehåller investeringar i järnväg, nationella vägar, sjöfart och underhåll. Eftersom det inte finns järnväg eller nationella vägar på Gotland har Gotland ingen del av nyinvesteringar i nationell plan. I länsplanen fördelas pengar till det statliga vägnätet och till medfinansiering till kommuner.

Uppdragets syfte och utgångspunkter

Syftet med inriktningsunderlaget är att regeringen ska ges ett underlag för bedömning av ekonomiska ramar och inriktning för åtgärder i transportinfrastrukturen perioden 2026–2037.

I uppdraget står att utgångspunkten för dess genomförande är att den statliga transportinfrastrukturen i hela landet ska utvecklas och förvaltas så att de transportpolitiska målen och klimatmålen nås. Ett trafikslagsövergripande förhållningssätt, fyrstegsprincipen, samt de av riksdagen fastställda transportpolitiska principerna, ska vara vägledande i genomförandet.

I underlaget ska bland annat beaktas:

- relevanta omvärldsförutsättningar, exempelvis teknisk och digital utveckling,
- de krav som klimatomställningen ställer på transportsektorn,
- infrastrukturens påverkan på den biologiska mångfalden,
- energiförsörjningen och den omfattande förändring av transportsystemet som elektrifieringen innebär,
- EU:s regelverk samt andra internationella regelverk. Likaså utvecklingen av internationella transportstråk, system och samarbeten i den mån det är relevant för det svenska transportsystemet,
- Effekten på befintliga banor och behov i järnvägssystemet av regeringens prioritering att inte bygga ut ett system för nya höghastighetsstambanor.

Regeringen skriver att samhällsekonomisk lönsamhet ska vara vägledande vid prioritering av åtgärder och betonar vikten av underhåll samt kostnadseffektiva åtgärder för att optimera transportinfrastrukturen och öka transporteffektiviteten. I uppdraget står att inriktningsunderlaget ska beakta nyttan med att upprätthålla funktionaliteten i infrastrukturen i förhållande till nyttan av nya investeringar.

I uppdraget står även, som en utgångspunkt, att villkoren för att leva, bo och verka i hela landet ska stärkas. Arbetspendling och godstrafik ska underlättas. Utvecklingen av transportinfrastrukturen ska bidra till regional utveckling, landsbygdsutveckling och till att stärka näringslivets förutsättningar, liksom bidra till och främja bostadsbyggande. Ett nationellt perspektiv ska bidra till sammanhängande stråk som ökar samhällsnyttan av transportinfrastrukturen. I uppdraget lyfts även betydelsen av dialog med övriga nordiska länder om infrastruktur för gränsöverskridande transporter.

Mot bakgrund av att de uppskattade kostnaderna för planerade objekt ökat kraftigt, sedan nu gällande nationella plan fastställdes, skriver regeringen i uppdraget att det krävs ett omfattande arbete för att motverka kostnadsökningar samt förbättra kostnads kalkyler.

Ytterligare om uppdraget

Den ekonomiska planeringsramen för planperioden 2026-2037 är densamma som nu gällande, 799 miljarder kronor. Analysen ska även göras för fyra alternativa ramnivåer om +/- 10 respektive +/- 20 procent. Regeringen bedömer att infrastrukturplaneringen behöver utvecklas särskilt med avseende på luftfarten och sjöfarten. Totalförsvarets krav ska beaktas.

I uppdraget ingår att Trafikverket ska bedöma tillkommande finansiering utöver den ekonomiska planeringsramen såsom intäkter från banavgifter, trängselskatt och infrastrukturavgifter samt medfinansiering, liksom möjlig alternativ finansiering utöver planramen. Trafikverket ska även se på möjligheten till utökad medfinansiering.

Hållbarhetsaspekter ska integreras vid framtagandet av förslaget till fördelning av ekonomisk ram. Målsynergier ska eftersträvas.

Enligt regeringens uppdrag ska inriktningsunderlaget för respektive ramnivå bland annat innehålla en redovisning av:

- Förslag på fördelning av den ekonomiska planeringsramen.
- En bedömning av eftersatt underhåll, den s.k. underhållsskuldens utveckling, under planperioden respektive efter dess slut för väg- respektive järnväg.
- Bedömda effekter och måluppfyllelse i förhållande till de transportpolitiska målen. Möjliga effekter för tillväxt, regional utveckling, landsbygdsutveckling och bostadsbyggande samt möjliga effekter för olika typer av

funktionella regioner och storstäder, andra städer, lands- och glesbygder ska belysas på en övergripande nivå.

- I motiveringen av förslaget en beskrivning av hur olika aspekter av hållbarhet har integrerats.

Därutöver lyfts bland annat följande:

- Faktorer som påverkar genomförandet av åtgärderna ska ha tagits i beaktande i förslaget till medelsfördelning, så som exempelvis tillgången på entreprenörer. Om beaktandet av dessa faktorer har påverkat fördelningen ska det redovisas.
- En analys av vilka ekonomiska resurser för vidmakthållande för det statliga järnvägs- respektive vägnäten som Trafikverket bedömer skulle vara nödvändiga under planperioden för att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportinfrastruktur i hela landet i enlighet med de transportpolitiska målen. Dessutom en bedömning av hur mycket av detta som skulle kunna vara möjligt att praktiskt realisera under planperioden.
- En bedömning av om det finns betydande ändringar av enskilda namngivna objekts förutsättningar, exempelvis kostnadsökningar, som kan föranleda omprioritering.
- Hur person- och godstransporterna i olika delar av landet kan förväntas utvecklas per trafikslag och för de trafikslag, där det är relevant, även per transportsätt.
- Hur kapacitetsutnyttjandet i transportsystemet bedöms utvecklas i olika delar av landet till 2040.
- En redovisning av på vilket sätt Trafikverket arbetar med introduktionen av nya tekniker, metoder och material som bidrar till substantiella utsläppsminskningar vid nyinvesteringar samt drift och underhåll.

- Trafikverket ska i inriktningsunderlaget redovisa en utvärdering av genomförda satsningar genom stadsmiljöavtalen hittills.

Förslaget till yttrande

Transportinfrastrukturplanering är långsiktig och förslaget till yttrande överensstämmer med vad Region Gotland lyft också i tidigare sammanhang. I yttrandet tas särskilt upp färje- och flygtrafikens betydelse, det gotländska vägnätet, reservhamn för färjetrafiken, behovet av högre anslag till länsplanerna och samarbetet inom En Bättre Sits.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer det som positivt att Region Gotland ges möjlighet att bidra med perspektiv till Trafikverket som kan användas som underlag i den fortsatta planeringen. Transportinfrastrukturplanering kan bidra till flera av effektmålen i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, exempelvis

- 2. En trygg och attraktiv livsmiljö med goda uppväxtvillkor.
- 10. God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet.
- 12. God tillgänglighet och hållbara kommunikationer.

Beslutsunderlag

- Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse Synpunkter inför inriktningsunderlag daterad 2023-09-14
- Regionstyrelseförvaltningens förslag till yttrande Synpunkter inför inriktningsunderlag daterad 2023-10-31
- Remiss Inriktningsunderlag 2026-2037, Trafikverket inkom 2023-07-05
- Uppdrag att ta fram inriktningsunderlag inför den långsiktiga infrastrukturplaneringen för planperioden 2026–2037, Landsbygds- och

infrastrukturdepartementet daterad 2023-06-15 (regeringen.se)

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Skickas till

Trafikverket